

श्री लोमदेव पाटील महाविद्यालय

मांडळ

विभाग – अर्थशास्त्र

प्रा. प्रकश बी. कटमूसरे

बी.ए. भाग १ (प्रथम सेम)

सूक्ष्म अर्थशास्त्र - II

अभ्यासक्रम

युनिट १ :- व्यय आणि प्राप्ती

विश्लेषण

- ▶ उत्पादन व्यय
- ▶ प्राप्ती
- ▶ समविच्छेदन बिंदू
- ▶ पेढीचे संतुलन व विस्तार व्यय

युनिट २ : बाजार पेठेची संरचना आणि पूर्ण स्पर्धेची बाजारपेठ

- ▶ बाजार पेठेची संरचना
- ▶ पूर्ण स्पर्धेची बाजारपेठ

युनिट ३ : एकाधिकार आणि अपूर्ण स्पर्धेचे बाजारपेठ

- ▶ एकाधिकार व एकाधीकारात मूल्यनिश्चिती व मूल्यभेदन
- ▶ एकाधिकार युक्त स्पर्धेत मूल्यनिश्चिती
- ▶ अल्पधीकारात मूल्यनिश्चिती

युनिट ४ : घटकांचे मूल्य

निर्धारण

- ▶ उत्पादकाचे घटक
- ▶ वाटणीचा सिद्धांत
- ▶ भाटक व भाटकांचे सिद्धांत
- ▶ व्याज व व्याजाचे सिद्धांत
- ▶ लाभ व लाभाचे सिद्धांत

युनिट ५ : सांख्यिकी

- ▶ अर्थ , व्याप्ती व महत्व
- ▶ अर्थाशात्राचा संख्यासात्रीय संबंध
- ▶ सरासरीच्या माध्य
- ▶ दशमके
- ▶ मध्यका, मध्यगा मध्यमा
- ▶ हरत्मक माध्य
- ▶ भुयिष्टक किंवा बहुलक

एकाधिकार

► प्रस्तावना :-

► व्याख्या :-

१) लर्नर : “ज्याला उतरत्या मागणी वक्राला तोंड द्यावे लागते तो एकाधिकार.”

२) चेंबरलीनच्या मते : “ विपनी मध्ये पर्यायी वस्तूच्या अभाव असलेली अवस्था म्हणजे एकाधिकार.”

► वैशिष्टे :-

१) एकच उत्पादन संस्था किंवा विक्रेता

२) पर्यायी वस्तू उपलब्ध नसतात

३) उद्योगात दुसऱ्या पिढीला प्रवेश नसतो

४) मागणी वक्र ऋणात्मक उताराचा असतो

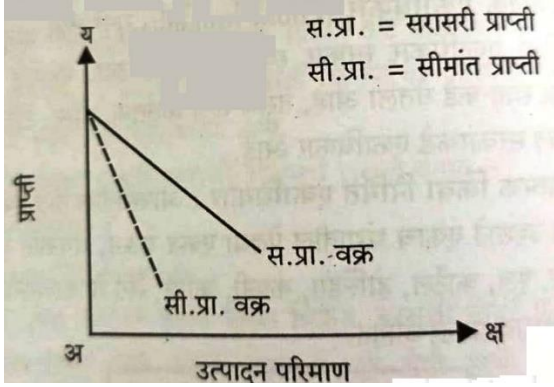
एकाधिकाऱ्याचे प्रकार

- ▶ नैसर्गिक एकाधिकार
- ▶ कायदेशीर एकाधिकार
- ▶ सामाजीक एकाधिकार
- ▶ सार्वजनीक एकाधिकार
- ▶ संयोगत्मक किंवा निर्मित एकाधिकार

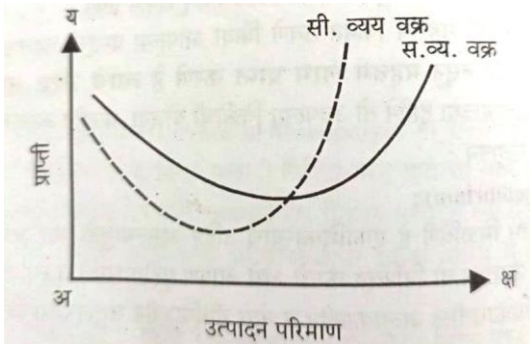

एकधीकारात्मक मूल्य निश्चिती

- ▶ एकाधिकाऱ्याचे संतुलन
- ▶ अल्पकालीन संतुलन
- ▶ सरसारीप्राप्ती व सीमांतप्राप्ती

- ▶ सरसारी व्यय व सीमांत व्यय

उदाहरण वरून अल्पकालीन संतुलन

वस्तूचे नग	एकूण प्राप्ती	सरासरी प्राप्ती	सीमांत प्राप्ती	एकूण व्यय	सरासरी व्यय	सीमांत व्यय	एकाधिकारी व्यय
१	११ रु.	११ रु.	-	९ रु.	९ रु.	-	२ रु.
२	२० रु.	१० रु.	९ रु.	१७ रु.	८.५ रु.	८ रु.	३ रु.
३	२६ रु.	९ रु.	७ रु.	२४ रु.	८ रु.	७ रु.	३ रु.
४	३२ रु.	८ रु.	५ रु.	३० रु.	७.५ रु.	६ रु.	२ रु.
५	३५ रु.	७ रु.	३ रु.	३५ रु.	७ रु.	५ रु.	०० रु.

एकधिकारी जेव्हा ३ वस्तूचे उत्पादन करून त्याची विक्री करतो तेव्हा त्याला ३ रु. महत्तम लाभ होतो. कारण या उत्पादनाला सीमांत प्राप्ती व सीमांत व्यय समान असतो. प्राप्ती पेक्षा व्यय वाढल्यास नफा घटतो.

एकाधीकारात नफा दर्शवणारी शक्ती

